

Helgonens visdom: reträttföredrag med två nya heliga,

Maria Elisabeth Hesselblad (1870- 1957) och Elisabeth av Treenigheten (1880-1906)

Djursholm 24-26 februari 2017

Biskop Anders Arborelius, ocd

(Föredragen är nedskrivna efter bandinspelning)

Föredrag I

Vi börjar med en bön av den heliga Maria Elisabeth Hesselblad

O Herre, gör mitt hjärta till en monstrans, där din egen ljuslighet kan bo, där jag alltid kan finna dig för att frambära min ständiga tillbedjan till dig. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Under de här föredragen skall vi försöka se att denna bön som den heliga Maria Elisabeth ber egentligen är besvarad genom dopets nåd. Genom dopet är vi redan ett Guds hus, ett Guds tempel. Den heliga Treenigheten lever i oss i varje ögonblick. Vårt liv går ut på att mer och mer växa in i, upptäcka och ta till oss detta mysterium. Därför kan vi upprepa denna bön lite då och då, när vi märker att vi inte riktigt har tagit till oss det stora och underbara som vi har fått genom dopets nåd.

Tillsammans med dessa två heliga Elisabeth skall vi försöka upptäcka att vi också är Elisabeth. Elisabeth betyder Guds hus. Genom vårt dop är vi ett heligt tempel åt Gud (2 Kor 6:16), läser vi hos Paulus. Det låter vackert och fint, men det är något så stort och omvälvande att vi behöver tid och kraft för att verkligen ta till oss denna verklighet. På dogmatiskt språk talar man om Treenighetens inneboende i den döpta själen genom den heliggörande nåden. Det som utgör kärnan av vårt kristna böneliv är, att vi inom oss bär Gud själv, att hela Guds verklighet redan finns inom oss, och att vi mer och mer kan upptäcka och ta till oss det. Dag Hammarskjöld (1905-1961) säger, att resan inåt är den längsta resan. Det är inte resan till Nya Zeeland, dit man kommer på några timmar. Att verkligen upptäcka och ta till oss att vi är Guds hus, Guds tempel, tar ett helt liv. Det är först i evigheten vi till fullo kan fatta vilken värdighet och nåd vi har fått, men vi kan få hjälp av helgonen. Helgonen är våra bästa vänner, våra bästisar. Vi har alla lite olika bästisar.

Vi skall se på två sådana vänner, som i och för sig är mycket olika. Men de är ändå på samma grund enade i sin tro och även ganska samtida. Den heliga Maria Elisabeth föddes 1870. Elisabeth Catez, som sedan blev Elisabeth av Treenigheten, föddes 10 år senare, 1880. Hon blev bara 26 år gammal, medan den heliga Maria Elisabeth blev 87 år. Det är två helt olika livsöden. Ändå kan de komplettera varandra mycket bra, när det gäller att hjälpa oss att upptäcka och ta till oss mysteriet att vi är Guds tempel. Helgonen i sig skall vi inte fastna vid. Reformationen vände sig mot frestelsen att vara mer intresserad av helgonen än av Jesus Kristus. Helgonen vill bara peka vidare, hjälpa oss och leda oss på vägen till Gud. Det skall vi försöka göra nu och sedan fortsätta med det hela vårt liv. Vårt liv går ut på att leva av den dopets nåd vi redan har fått och låta den genomsyra oss. Det lilla senapskornet måste växa. Det lilla fröet måste slå ut i full blom. Det är ganska enkelt och självklart, men det är så lätt att fastna på vägen och glömma bort det.

Det första som Elisabeth av Treenigheten lär oss på vägen är självförglömmelsen. Det passar bra i fastan att vi glömmer bort oss själva och blir helt genomlysta av Guds mysterium, inte för att vi skall undervärdera oss själva eller se ner på oss själva utan för att vi, som den heliga Maria Elisabeth säger, skall inse att vi är en monstrans. När vi har tillbedjan är det inte monstransen som är viktig utan Jesus i hostian. Likadant är det i vårt mysterium. Vi behöver inte hela tiden analysera oss själva, tänka efter hur livet känns och vad det ger oss. I vår tid finns ofta frestelsen att hela tiden vilja att det skall kännas på ett speciellt sätt och att vi skall få ut någonting. Då blir vi ofta slavar under oss själva. Vi skall glömma bort oss själva och vara som monstransen, där Kristus själv strålar fram. Vi har större möjlighet att dela med oss av den skatt vi har fått, när vi inte är präglade av vad folk kommer att säga och tycka om oss. Det gör livet tungt och svårt, om vi hela tiden skall vara beroende av vad andra tycker och tänker.

Självförglömmelse är inte lätt. Den kristna vägen är alltid kors och uppståndelse, att avstå för att ta emot. När vi försöker gå in och göra resan inåt till den treenige Guden är den första faran att vi fastnar i ett inre analyserande och tänker efter hur något känns, vad det ger oss och hur vi uppfattar det. Därför är tillbedjan av Jesus i eukaristin så viktig. Där ser vi bara på Jesus och behöver inte tänka efter vad bönen ger oss, vad vi får ut av den, utan vi är bara där tillsammans med honom.

Likadant är det när vi försöker tränga in i det mysterium vi bär inom oss, den treenige Gudens inneboende, att vi alltid är bebodda. Teresa av Avila (1515-1582) säger, att vi inte är tomma och ihåliga inombords, utan i vårt innersta djup bor Gud. Där kan vi alltid möta honom. Han är alltid närvarande. Vi är inte alltid närvarande, men Gud är närvarande. Det första vi skall göra är därför att lägga bort titlarna med Gud och säga Du, inte Han. Gud är inte ett reflektionsobjekt utan en dialogpartner. Det kan vara bra att tänka efter hur vi rent spontant tänker på Gud, om det är Du eller Han. Den stora frestelsen under bönen, inte minst för präster och predikanter, är att tänka Han. Då kan det bli en hel predikan, men det är inte det som bönen går ut på utan mötet med Gud ansikte mot ansikte direkt. Det kan vara bra att ibland medvetet säga: Du, Herre. Martin Buber (1878-1965) har en vacker text. ”Du, Du, Du, bakom mig, inom mig, omkring mig”. Guds närvaro är det klimat där vi alltid lever.

Vi behöver hjälp av det yttre för att bli påmind om den inre skatt vi har fått. Den heliga Maria Elisabeth säger: ”I min barndoms år såg jag dig i mitt lands djupa skogar och jag hörde din röst i tallens och granens sus. Jag såg dig i min tidiga barndom, då den klingande malmen bröts ur Norrlands berg”. Det är typiskt svenskt att ha ett sjätte sinne för Guds närvaro i naturen. Vi har lite svårare att se Gud i varandra, men under en reträtt tillhör det reträttordningen att kunna göra det. Vi får inte tala med varandra, men vi får se på varandra. Det kan vara en hjälp att se varandra som ett Guds tempel, som hjälper oss att komma Gud närmare. Tar vi en promenad är det kanske lättare att se Gud om det är sol. Är det regn och dimma är det på ett sätt kanske bättre, för då fastnar vi inte i vad för väder det är utan kan se djupare. Det gäller att upptäcka Gud och spåren av honom omkring oss för att sedan göra resan inåt. Vi behöver de yttre påminnelserna. Allra tydligaste är det i liturgin, i eukaristin, där Jesu själv är närvarande i hela sin verklighet.

Den heliga Elisabeth av Treenigheten säger något som också kan vara till stor hjälp. Hon säger, att det vi ser, det vi är med om, var sak som händer är ett slags sakrament som påminner oss om Gud och pekar tillbaka på honom. Den yttre verkligheten kan hjälpa oss att

upptäcka Guds närvaro och Guds spår. Vi är aldrig utan Gud, utan hela vårt liv är ett liv i hans närvaro, till hans ära. Elisabeth av Treenigheten sammanfattar sin kallelse i - det som även jag har valt till mitt valspråk - *in Laudem Gloriam*. Vi får leva vårt liv Gud till pris och ära. Vi får allt av Gud. Vi är skapade av honom. Han ger oss sin nåd och sina sakrament genom Kyrkan. Han överöser oss med nådegåvor.

Vårt svar är att allt det vi gör, tänker och säger blir till Guds ära. Vi kanske inte medvetet tänker på det alltid, men denna grundintention är till stor hjälp. Jag har fått mitt liv som en gåva. Min gengåva är att jag vill ge allt till honom. När jag stiger upp på morgonen gör jag det till hans ära. Jag får förhårliga Gud genom dagens arbete. Alla de små detaljerna blir ett pärlband av gåvor till Gud. Om jag har intentionen att mitt liv skall vara en enda lovsång till Guds härlighet, blir livet inte så dystert. Då kan jag ge honom allt, det tunga och svåra, också misslyckanden. Det ser vi i bikten. Vi kommer till Gud och det vi ger honom är våra synder. Dem vill han ha för att förvandla synden till nåd. Allt kan vi ge till Gud, också vår ångest, svaghet och brist. Allt kan bli underbara gåvor, om vi verkligen vill ge det till Gud. Då behöver vi bli påmind om det, för det är så mycket annat vi måste tänka på. Det kan vara tanken på pensionsfonder eller om vi alls kommer att få någon pension. Det är hela tiden små bekymmer som kan hindra oss men som också kan bli till hjälp, till bön. "Herre, jag litar på dig. Herre, jag förtröstar på dig, även om pensionen krymper lite, även om det inte är så lustigt att slå upp tidningen varje morgon". Då får vi en förebedjande grundhållning. Jag står där även för de andras skull, för dem som inte tror, för dem som har trätt ut ur kyrkan och vänt Gud ryggen. Jag kan på ett ställföreträdande sätt ge mitt liv till Gud i deras ställe.

Vi måste verkligen vilja göra resan inåt för att upptäcka att vi är bebodda av Gud, att vi har ständig tillgång till honom. Det kanske viktigaste under reträtten är att upptäcka tystnadens välsignelse. Tystnad kan vara både jobbig och fin. I tystnaden kommer det upp många saker som vi inte riktigt har bearbetat. Det kan vara gamla traumata och sorger men också glädjämnen. Då får vi förvandla det till vår gåva till Gud. Vi behöver tystnad mer än någonsin i vår tid, när vi blir överösta med ord och budskap. Många har hela dagen hörlurar i öronen. Vi behöver tysta perioder, ordlöshet, inte minst i bönen för att verkligen, som Elisabeth av Treenigheten säger, komma Guds alltför stora kärlek nära. Guds kärlek är alltför stor för oss och det är vår räddning. Vi kan alltid upptäcka nya och djupare aspekter av Guds kärlek och mysterium. Då behöver vi perioder av tystnad. En reträtt är en övning i att i tystnaden höra den sakta susningen, den ordlösa musiken som Johannes av Korset (1542-1591) säger, det sakta suset av Anden. Vi behöver upptäcka att vi ständigt är tilltalade. Gud säger: "Du är mitt älskade barn. Jag vill frälsa dig". Det eviga Ordet talar ständigt. Sonen är det eviga Ordet som ständigt föds ur Fadern. Ordet talar alltid, också i ordlösheten och tystnaden. Det finns en aspekt av bönen som vi egentligen bara kan upptäcka i den djupa tystnaden.

Gud talar på ett personligt sätt till var och en av oss. Ingen människas relation till Gud går att kopiera eller klonas. Det är något oerhört att min relation, mitt förhållande till Gud aldrig någonsin kommer att upprepas. Den kärlek jag får är helt unik. Gud är den ende som kan ha förkärlek för varje människa. Det ligger i hans allsmåttiga, oändliga kärlek att han kan vara den ende för oss. Vi har svårt med det. Den svåraste fråga föräldrar kan få av sina barn är när något barn frågar föräldrarna vem de tycker bäst om av syskonen. Men föräldrarna kanske ändå kan likna Guds kärlek. Varje barn är något unikt och kan älskas på ett speciellt sätt.

Samtidigt är ingen människas gensvar till Gud detsamma. De två helgon vi skall följa är mycket olika i sitt sätt att besvara Guds kärlek. Så är det också med oss. Ingen av oss kommer att besvara Guds tilltal och Guds kärlek exakt på samma sätt. Det är den konsert, den orkester av människor som försöker lovsjunga Gud vi får delta i. Kyrkan är som en orkester, där varje döpt människa har sin ton i kören. Vissa toner kanske är lite falska eller skrovliga. Vissa är klara, men varje ton behövs och varje ton kan bli mer finstämd. Vår livsresa och livsprocess går ut på att vår kärlek till Gud, till nästan och till oss själva skall bli mer avslipad och finstämd, så att vi kan förhålliga Gud genom vår lilla ton.

I helgonen har Gud fått den lovsång som tillkommer honom. Lovsången kan alltid förfinas och förstärkas. Det är den inbjudan dessa två helgon ger oss. Vi skall bli den monstrans vi är genom dopet. Då upptäcker vi mer och mer vem som lever i oss och att vår gengåva, vår lovsång blir mer och mer finstämd. Vi behöver då tystnaden för att verkligen upptäcka lovsången. Behovet av tystnad uttrycker de båda. Den heliga Maria Elisabeth säger: ”Jag anbefaller särskilt tystnaden, ty den som inte syndar i ord är nära fullkomligheten”. Tungan är ett tveeggat svärd. ”Till den som är tyst och besinnar sig talar Gud och fyller hennes själ med sin frid och ljuva tröst ... I tålmod, ödmjukhet och tystnad finner Gud behag. Gud smeker den ödmjuka själen och fyller den med kärlek och nåd. Men den högmodiga och arroganta försmår han”. Gud talar till själen, när den är samlad. Vi försöker upptäcka tystnadens välgörande balsam och där lyssna in Guds tilltal. Det betyder inte att Gud säger något speciellt. Ofta ligger det på det djupa planet, där vi inte har några ord för att uttrycka vad Gud ger oss. Under tystnaden kan vi upptäcka någonting mer och djupare.

Elisabeth av Treenigheten säger något liknande: ”Att bevara sin kraft för Herren tror jag därför betyder att man skapar enhet i hela sin varelse genom den inre tystnaden, att man samlar alla sina själskrafter för att de endast skall inrikta sig på att öva kärlek. Det är att ha den enkla blick som tillåter ljuset att fylla oss. En själ som inlåter sig i diskussion med sitt eget jag, som sysslar med hur hon själv känner sig och som fullföljer en onödig tanke eller en onödig önskan hon splittrar sina krafter. Hon är inte helt och hållet inriktad på Gud”. Den enkla blicken, stillheten och tystnaden inför Gud kan hjälpa oss. Samtidigt är det inte så lätt att alltid nå fram till den djupa tystnaden.

Vi får med förenade krafter försöka hjälpa varandra och tro att vi som är på reträtten är som en liten modell av Kyrkans gemenskap. Vi hjälper och bär varandra och vi ber för varandra. Ibland kommer vi att störa varandra och trampa varandra på tårna. Allt detta ingår i varje mänsklig gemenskap. Vi kan bli irriterade på varandra och vi kan bli glada över varandra. Allt detta kan hjälpa oss att koncentrera oss på Guds närvaro, eftersom vi vet att alla som är här är ett Guds tempel. Alla tar emot Guds kärlek på ett helt unikt sätt som inte jag kan göra. Jag kan också ta emot Guds kärlek på ett sätt som ingen annan kan göra. Mitt svar, mitt gensvar och min gengåva är något som ingen kan göra i mitt ställe. Ingen kan älska Gud precis så som jag älskar honom. Vi får inte gradera i bättre eller högre utan se att varje människa är ett unikt mästerverk skapat för att förhålliga Gud i all evighet.

Då får vi inte fastna i det som är bräckligt, syndigt, det som hindrar oss. Wilfrid Stinissen (1927-2013) sade, att vi alltid måste ha med oss en liten sax för att klippa av de band som binder oss vid det som är alltför mänskligt, bräckligt eller syndigt. Om vi upptäcker något som binder oss och där vi inte är fria, klipper vi av de band som hindrar oss att gå vidare. Här hjälper vi varandra också. Det finns en osynlig gemenskap, de heligas gemenskap, där inte

bara Elisabeth av Treenigheten och Maria Elisabeth ingår utan vi alla. Vi är alla Elisabeth, Guds hus. Vi är alla kallade till den djupa föreningen med Gud. Vi är alla kallade att göra den inre resan och upptäcka den inre helgedomen, den inre tystnaden, samtidigt som vi dricker kaffe eller tar en promenad. Vardagens alla sysslor hindrar oss inte utan hjälper och påminner oss om Gud. Vi går ut i naturen och ser där spår av Gud. Vi kommer in, går till kyrkan och ber våra böner tillsammans. Vi sitter vid matbordet. Alla dessa moment kan hjälpa oss. Ibland är vi förvånade över vad det är som mest hjälper oss. Det kan i praktiken vara allting, eftersom allt är skapat av Gud och kan påminna oss om honom. Här är Elisabeth av Treenigheten mycket tydlig. Hon säger att hela verkligheten har en sakramental funktion. Den påminner oss om Gud, om Skaparen. Allting kan påminna oss och väcka oss att öppna oss för honom.

Vi ber den lilla bön vi började med. *O Herre, gör mitt hjärta till en monstrans, där din egen ljuvlighet kan bo, där jag alltid kan finna dig för att frambära min ständiga tillbedjan till dig. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.*

Föredrag II

Vi börjar åter med en bön av den heliga Maria Elisabeth.

Käre Herre, var snäll att ta ifrån mig oro och ångest för vad jag skall göra. Låt mig få sitta vid dina fötter och lyssna till ditt ord. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Vi har sett hur vi genom dopets nåd blivit ett heligt tempel åt Gud. Den treenige Guden lever ständigt i oss och vårt liv är en resa inåt för att mer och mer upptäcka och ta till oss denna rikedom. Men vårt liv är också en resa utåt. Vårt liv är inte bara att leva inåt utan också utåt. Därför är det så viktigt att kunna bli kvar i den inre kärlek och frid som vi bär inom oss, när vi sysslar med det yttre, med världen, med andra människor, ja, med allt det som livet innebär. Här kan våra två Elisabeth hjälpa oss att bli en Elisabeth, ett Guds hus. De kan hjälpa oss att förstå att vi alltid kan bli kvar i Jesus. I Johannesevangeliet möter vi ofta det grekiska ordet *menein*, att förbli, bli kvar, stanna kvar. Mycket av livets rikedom hänger på att vi lär oss att använda detta ord och komma ihåg att vi faktiskt egentligen är kvar i Jesus. Det kanske inte gäller allt i oss, för vi är lite splittrade ibland, men innerst inne är vi kvar i Kristus, i hans kärlek. Att ta till sig denna insikt i vårt vanliga liv kan vara livsavgörande. Det betyder inte att livet alltid blir lättare, men det blir rikare och djupare.

Elisabeth av Treenigheten sammanfattar det hon kallar kärlekens vetenskap i tre steg. Första steget är att ge sig hän åt Guds vilja, att verkligen överlåta sig åt Gud. Det är livsavgörande för oss att Gud inte bara är en detalj. Allt hänger på att vi vill leva efter hans vilja, göra hans vilja och sprida hans budskap. Det andra steget är att förbli i Gud, att bli kvar, inte vara en hoppjerka som hoppar omkring, utan bottna, bli kvar i Gud. Det tredje steget som först låter mycket jobbigt är att lida för honom. Det innebär inte att vi skall söka och producera mer och mer lidande, men att det oundvikliga lidande som ingen människa kan undgå används, tas emot och bär frukt.

Vi måste komma ihåg att bägge dessa två helgon var sjuka under en stor del av sitt liv. Elisabeth av Treenigheten blev bara 26 år. Hon dog av Addisons sjukdom, en slags reumatism som var mycket plågsam. Den heliga Maria Elisabeth var flera gånger nära döden. Även om vi inte har just den formen av lidande får vi alla bära en del av Kristi kors och ibland på ett

ställföreträdande sätt för alla de människor som lider. Lidandet kan föra oss in i en djup gemenskap med den Gud som ville bli människa just för att lida för vår frälsning. Jesus säger gång på gång att vi skall ta på oss hans kors och gå i hans efterföljelse. Vi skall inte söka lidandet för dess egen skull, men vi får bära den släng av slev som vi alla får av världens lidande. Den helige Johannes Paulus II (1920-2005) brukade, när han mötte sjuka och gamla lidande människor säga till dem, att de skulle ge sitt lidande till honom. De skulle offra det för hans uppgift att leda Kyrkan.

Kärlekens vetenskap, kärlekens atmosfär och kärlekens miljö är vi kristna kallade att sprida omkring oss. Ibland är det som om kärleken slår emot oss. Bara vi kommer in genom dörren hos Birgittasystrarna får vi en injektion av kärlek. Så är det på vissa ställen. Vi kan tyvärr komma till andra ställen där det är annorlunda. De som har arbetat mycket i sjukvård och åldrvård brukar, när de kommer in på en avdelning, känna om det råder kärlek där eller inte. Så kan det också vara när man kommer in i ett hem.

Utifrån den inre rikedom som vi bär inom oss av idel nåd, *sola gratia*, bara nåd och åter nåd, får vi göra vad vi kan för att bli kvar i denna kärlek och sedan översätta den konkret i enlighet med vår livskallelse. Vi har alla en livskallelse, något som vi är satta att förvalta här på jorden, några talenter som skall bära frukt. Det kan vara mycket olika. Under de här föredragen ser vi på två ordenssystrar, och det är just för att de skall inspirera oss där vi lever att bli kvar i den kärlek som vi ständigt får och försöka ta emot så mycket som möjligt av den, så att vi får ett förråd att dela ut av. Det finns också skillnader mellan dessa två helgon. Elisabeth av Treenigheten hade en mer renodlat kontemplativ livskallelse, medan den heliga Maria Elisabeth också hade ett stort yttre arbete genom sina klosterstiftelser och genom sin intention att verka för Sveriges omvändelse.

Vi kommer nu in på något som kan vara mycket viktigt i vårt liv. Varför lever vi och vad är meningen med vårt liv? Ibland kan det vara något mycket vardagligt. Man vill bygga upp ett vackert familjeliv eller göra något fint av sitt yrke. Den heliga Maria Elisabeth såg på sitt liv som en uppgift att ge sig för Sveriges omvändelse. ”Det stod allt klarare för mig att mitt liv skulle viga åt omvändelsen av den heliga Birgittas och mitt hemland”. Den heliga Maria Elisabeth såg sig som den som skulle medverka med Jesus Kristus för att den kristna tron - då tänkte hon på den katolska tron - skulle genomsyra Sverige. Det har diskuterats fram och tillbaka om man kan se detta som en ekumenisk uppgift eller inte. Men hennes uppgift var verkligen att verka för alla kristnas enhet. Hur det skall gestalta sig ligger i Guds hand. Vi kan jämföra hennes uppgift med budskapet från Fatima, där man ber om Rysslands omvändelse. När vi ber för Rysslands omvändelse, ser vi på den skatt som finns i den ortodoxa, österländska kyrkan som behöver befrukta alla kristna. När vi ser på Sveriges omvändelse, får vi tro att allt det som finns i den reformatoriska traditionen skulle kunna infogas, sedan det ibland tvättats av litegrand, för att berika den fulla kristna enheten. Den heliga Maria Elisabeth hade en kallelse att verka för den fulla kristna enheten genom sin ordenskallelse. Vissa människor har en grundintention för hela sitt liv, något som finns hos många helgon men också hos vanliga människor, som kan ge sitt liv för någon annan.

I detta sammanhang tänker jag på Sankta Monikas bönegemenskap, som uppstod i Västerås. Det var mödrar eller mormödrar som såg att så många barn hade försvunnit från Kyrkan och tron. Att så sker är tyvärr ett alltför vanligt fenomen i vår kultur. Istället för att bara bli frustrerade, sörja och riskera att bli bittra såg de det som en anledning att ännu mer ge sig till

Gud i förbön och offer. Det gäller att inte bli stående vid det som är smärtsamt och tungt utan ge det svåra till Gud.

Här brukar jag också berätta en liten ekumenisk episod om Caroline Krook, som var biskop i Stockholms lutherska stift. Hon brukade besöka en sjuk släkting på ett sjukhem. I samma rum fanns det en annan patient som hon nickade till och sade några ord till. Efter några år dog släktingen, men då hade det byggts upp en relation till den andra patienten, som aldrig fick några besök utom ”av misstag” när Caroline Krook kom dit. Ändå utstrålade den äldre damen frid och godhet. Caroline Krook frågade henne hur det kom sig, att hon som varit sjuk så länge och var ensam ändå kunde bevara denna frid och kärlek i hjärtat. Då tog damen ur sin nattygslåda upp ett tummat fotografi på en av Moder Teresas systrar. Hon var en av medarbetarna till Moder Teresa (1910-1997) och offrade sitt lidande för en av systrarna som arbetade ute på fältet. Det var hennes motivation och livsintention att ge sin ensamhet, sina lidanden för denna syster. Det kan hjälpa oss mycket att ha en djupare livsmotivation och livsintention som gör livet mer meningsfullt. Det ser vi tydligt hos vissa människor.

Det framstår klart hos den heliga Maria Elisabeth att hon hela tiden hade en kärlek till sitt gamla hemland, som hon faktiskt vistades mycket lite i. Redan som 18-åring fick hon emigrera. Hon är en skyddspatron för alla emigranter, för alla dem som måste lämna sitt land. När Maria Elisabeth kom hem till Sverige för att grunda ett kloster blev hon mordhotad. Hon var inte speciellt välkommen, även om hon efter en tid byggde upp en vänkrets. Ändå bevarade hon alltid en kallelse att be för Sveriges omvändelse.

Det är vår kallelse att verkligen bli kvar i Guds kärlek, att vi sitter kvar vid Jesu fötter, även om vi springer hit och dit, även om vi har mycket att göra, så att vi inte splittras och låter oro, ångest, stress och jäkt komma in och förstöra den andliga miljön. Det finns ett andligt klimat som vi måste vårda. Därför gäller det att hitta ett sätt att bli så uppfylld av Guds kärlek att den bär oss genom allt det vi gör, går igenom, kämpar med och lider av.

Här kan vi citera den heliga Maria Elisabeth, som i samband med sin upptagning i Kyrkan skriver: ”I ett ögonblick välldes Guds kärlek in över mig. Jag förstod att denna kärlek endast kunde besvaras med offer, med en kärlek som var beredd att lida för hans ära. Utan tvekan offrade jag mitt liv, min vilja, för att följa honom på korsets väg”. Vi har i allmänhet lite svårt med ordet offer i vår tid. Vi skulle kunna mildra det lite och tala om överlåtelse, att släppa taget om sig själv, att ta emot livets omständigheter, att inte tappa fotfästet utan bli kvar i Kristus, bli kvar i hans kärlek vad som än händer. Då är det nödvändigt att vi bottnar i den inre skatten, den inre rikedom, att vi verkligen är en monstrans där Jesus Kristus ständigt strålar fram och genomsyrrar oss med sin kärlek, ja, där hela Treenigheten lever och verkar, så att vi får balans mellan det inre och det yttre.

Det är en av livets stora utmaningar att inse att vi har en inre rikedom, kraft, glädje, kärlek som hjälper oss i det yttre livet. Proportionerna mellan det inre och det yttre växlar mycket i människors liv. Hos en karmelitnunna överväger det inre. Hos den som jobbar ute i samhället kan det yttre tyckas överväga. Harmonin betyder att man håller ihop det här. Ibland frågar man karmelitnunnorna vad de gör i klostret hela dagarna. De säger då att de ingenting gör. Men naturligtvis gör de en massa saker. De städar, lappar kläder och svarar i telefon. Man gör alltid en massa saker, men då är det viktigt att man gör det utifrån den inre kraften, så att varje liten handling blir en akt av kärlek. Därför säger man ibland, halvt på skämt, att man kan

bedöma en kallelse till klostret på det sätt man stänger en dörr. Minsta lilla gest kan återspegla den inre rikedom, den inre halten. Det är ett ständigt växande.

När vi läser den heliga Elisabeth av Treenighetens skrifter, tänker vi att det är en lugn, mycket jämviktig person som passar som klippt och skuren för klosterlivet. Men faktiskt var hon en mycket kolerisk och ilsken liten unge som barn. Hon var en riktig djävul, sade hennes mor. Hon var inte alls vad vi kan tänka oss när vi läser hennes skrifter. Hon hade ett mycket hetsigt temperament. Hon säger ibland, att hon måste bita sig på läpparna för att hålla tyst. Hur livet blir beror inte så mycket på temperament och mentalitet utan hur vi medvetet handskas med oss själva och livet. Vi får se på varje dag som en gåva, en övning i att leva av Guds kärlek, bli kvar i Guds kärlek och översätta den till det som sker både på det yttre och det inre planet. Vi har aldrig semester från livet i Guds närvaro, men det finns olika perioder och olika sätt att handskas med Guds närvaro. Därför skriver också Elisabeth av Treenigheten: ”Hjärtat vidgar sig genom kontakten med Gud som bara är kärlek”. Vi förändras genom Guds nåd om vi verkligen öppnar oss för honom. Då blir det som hon säger: ”Man finner honom i sömnen liksom i bönen, ty han är i allt, överallt och alltid”. Sedan hänger det på oss hur vi förmedlar detta budskap.

Den heliga Maria Elisabeth säger att vi skall ”gå upp till himlen med händerna fulla av kärlek och dygd”. Det underliga är att Thérèse av Jesusbarnet (1873-1897) säger raka motsatsen. Hon säger att vi skall stå tomhänta inför Gud. Vi måste förstå deras uttalanden utifrån olika utgångspunkter. Maria Elisabeth menar att vi genom vårt sätt att arbeta och möta vår nästa måste fylla våra händer med Guds kärlek för att dela ut den. Thérèse av Jesusbarnet talar om hur vi står inför Gud. Då berömmar vi oss inte av det vi har gjort, utan vi upptäcker att vi bara är fattiga små syndare som behöver Guds nåd. Risken finns, kanske speciellt i kloster, att drabbas av det andliga högmodet. Katarina av Siena (1347-1380) fick en vision av staden Siena. Hon såg var djävlarne höll till. Det var inte på krogarna och bordellerna utan kring klostren. Där kunde de göra riktiga kap, om någon fastnade i det andliga högmodet och berömde sig av sina goda gärningar. De enda som Jesus egentligen blev arg på var fariséerna, som var mycket fromma, men ändå frestades till högmod. Genom alla tider kan fromhet också vara livsfarlig, för vi kan frestas att tillgodoräkna oss och känna oss stolta över vår fromhet. Ger vi mer än 20 kronor i kollekt känner vi oss fromma och generösa. Har vi lyssnat en timme på en besvärlig människa, kan vi tycka att vi gjort ett stort offer, som vi tillgodoräknar oss själva. Vi behöver bägge uttrycken, om de fulla och de tomma händerna. Moder Elisabeth säger att vi skall gå till himlen med händerna fulla av kärlek och dygd, men det är för att dela ut, inte för att tillgodoräkna oss det. När vi en gång står inför Gud, står vi med tomma händer som fattiga tiggare vid hans port och kan bara räkna med Guds nåd och godhet.

Vi är kallade att påverka världen. Här kan vi återigen citera den heliga Maria Elisabeth, som säger: ”Viljan till krig är en perversitet. Liksom sjukdom bekämpas av den medicinska vetenskapen och kriminella tendenser bekämpas med religion och uppfostringssystem, så borde också krig bekämpas genom att människorna uppfostrades till något bättre, till barmhärtighetsverk och kärlek som förädlar människans natur”. Under krigets fasor i Rom visade Maria Elisabeth verkligen prov på barmhärtighet och öppnade sitt kloster med fara för livet för förföljda judar och andra. Det är i farans stund som vår kärlek sätts på prov. Barmhärtighetens verk, kärleksgärningarna, är vi alla kallade att dela ut på vilket sätt vi än lever. För Maria Elisabeth var det en del av hennes andliga arv att systrarna skulle visa gästfrihet mot alla, goda och onda, fromma och ofromma. Det ligger i Guds barmhärtighet att

han låter sin sol gå upp över onda och goda. Han låter sina nådegåvor strömma ut över världen. Vi har ibland en tendens att begränsa barmhärtigheten. Det är lätt att vara snäll mot dem som är snälla. Det är inte lika lätt att vara snäll mot dem som är dumma. Men barmhärtigheten kommer alla till del. Vårt liv måste inriktas på att övervinna vår tröghet och likgiltighet. Därför måste vi bli kvar i Guds kärlek och bli kvar i den grund vi har fått genom vårt dop. Hela Guds mysterium finns inom oss.

Här har Elisabeth av Treenigheten skrivit en lång dikt som heter att älska. Dikten vill vara en sammanfattning av vad det innebär att leva av Guds kärlek, förbli i den och försöka förmedla den. Egentligen borde vi alla tänka igenom hur vi lever av Guds kärlek i vår livssituation. Hur kan jag, på vilket sätt jag än lever ta till mig detta budskap? Vilken motivation har jag för mitt liv? Eftersom Elisabeth är karmelitnunna börjar hon så här: ”Att älska det är för en karmelitnunna att utlämna sig själv som Jesus. Den sanna kärleken tvekar aldrig. Den vill alltid ge sig mer och mer”. Det lilla ordet mer, *magis*, är mycket viktigt. Vi skall, som hon sade, växa in i Guds alltför stora kärlek. Guds kärlek är alla nummer för stor för oss. Det betyder att vi alltid kan ta emot mer och mer av den. Det blir aldrig nog. Vi kan förvandlas mer och mer. Vi kan alltid ge mer och mer. Det får vi inte se som en prestationsjakt, utan det är tvärtom mer att utlämna sig, att avhända sig själv. Därför säger hon också att älska det är att glömma sig själv, att inte sätta egna intressen i centrum.

Samtidigt får man akta sig så att man inte blir en dörrmatta som fastnar i övertygelsen att man alltid offrar sig. Varje god sak har en överdrift. Vi frestas alltid, också i det goda. Godheten blir lätt självgodhet, och då flyger godheten ut genom fönstret. Att offra sig, glömma sig själv och avstå från sig själv kan bli något osunt. Därför måste vi hela tiden balansera i vårt liv. Att kunna ge av sin tid, sina pengar och avstå från sina egna uppfattningar ligger i själva livet, i klosterlivet, arbetslivet och familjelivet. Vi får se det som en Kristusefterföljelse, där vi efterföljer både den korsfäste och den uppståndne Herren. Jesus säger: ”Bli kvar i min kärlek”. Det säger också Elisabeth med citat från Thérèse av Lisieux. ”Min kallelse är kärlek. Jag vill leva i Kyrkans hjärta och det är ett hjärta som slår av kärlek”. Det kontemplativa livet i Kyrkan skall karakteriseras av viljan att bli kvar i Kyrkans hjärta. Sedan behöver Kyrkan händer och fötter som aktivt sprider ut allt detta budskap. Också i vårt personliga liv gäller att den skatt vi har i hjärtat får vi på olika sätt förmedla genom det apostoliska, aktiva livet i Kristi efterföljelse.

Sedan anknyter Elisabeth i dikten till den heliga Maria Magdalena. ”Att älska det är att likt Magdalena aldrig lämna Herren utan att förbli i fridens fullhet vid den gudomlige Frälsarens fötter”. Här känner vi igen det som Maria Elisabeth också sade: ”att få sitta vid dina fötter och lyssna på ditt ord”. I den klassiska mystiken har man alltid sett att det måste vara en jämvikt mellan Marta och Maria, de två systrarna, som ibland munhöggs och gnabbades lite som systrar ibland gör. I grund och botten behövs bägge. Vissa kanske har mer en Maria-kallelse och andra mer en Marta-kallelse. Ändå måste det, som Teresa av Avila säger, finnas ”både och” i vårt liv. Att här hitta jämvikt och harmoni är mycket viktigt. Vi måste bli kvar vid Jesu fötter, även om vi måste städa, laga mat, passa barn, gå till jobbet, bli arbetslösa eller bli sjukskrivna. Allt vad livet rymmer kan infogas här.

Mycket riktigt måste vi, som Maria Elisabeth också säger, ”lyssna till ditt ord, *sola Scriptura*, Skriften, Jesu ord, Jesu tilltal, både när vi läser eller i hjärtats djupaste inre”. Vi behöver ha en lyssnande, lyhörd och lydig hållning. Vi behöver låta oss undervisas, låta oss präglas av Jesus

och hans uppdrag. ”Jesus, det enda nödvändiga”, säger hon. ”Inför detta gudomliga väsen tonade hela världen bort. Begravd i sin kärlek utgav hon sig själv utan återvändo”. Vi behöver ögonblick när vi drar oss undan världen och åker till Djursholm. Naturligtvis är vi kvar i världen och på ett sätt bär vi kanske ännu mer världens nöd i våra hjärtan, när vi inte hela tiden behöver kontrollera vad som sker i världen. Ingenstans kanske man ber så mycket för världen som i kloster och heliga boningar, även om man inte följer allt som sker i världen och engagerar sig i det. Genom att man, som man gjorde i Kyrkans begynnelse, drar sig undan i öknarna, till kloster och heliga platser, blir man ännu mer medveten om världens nöd och frambär sig själv som ett brännoffer för Gud och för världens räddning, för fred i världen, för försoning.

Är vi kvar i världen kan Rapport och Aktuellt bli till en förbönserfarenhet, när vi ser nöden i Sydsudan och krigets fador. Det kan bli ett rop på hjälp. Lever vi i denna kärlek är det naturligt att vi frambär oss själva för att det skall bli fred, försoning och rättvisa på vår jord. Därför skriver Elisabeth i sin dikt: ”Att älska det är att vara apostolisk. Det är att nitälska för den levande Gudens ära. Det är att leva i den gudomliga kärlekens härd”. *Focolare* är en andlig rörelse, där man just söker bli kvar vid den gudomliga kärlekens härd. Man ser att Jesus brinner av kärlek och nitälskan för att frälsa världen och man vill återspegla det. Vi får medverka i det. Här finns det en liten accentskillnad i det typiskt katolska och det lutherska sättet att se på frälsningen, även om skillnaden i vår tid ofta har försvunnit. Klassiskt var enligt luthersk syn frälsningen något vi bara passivt tog emot, medan frälsningen i katolsk tradition är något som tränger in i oss och som vi får medverka i. Att det är så ser vi i Marias plats vid korset.

Därför säger man i en viss fromhetsriktning att Maria är medåterlöserska. Ingenting retar gallfeber på våra protestantiska vänner så mycket som det ordet. Vi får då försöka förklara att vi inte medverkar av egen kraft utan att vi dras in i frälsningens mysterium genom att låta oss frälsas. Det är inte en enbart passiv handling utan vi aktiveras till att låta oss användas för frälsningen. I det kontemplativa livet, både i Öst- och Västkyrkan, har man alltid sett att man ställer sig till förfogande för Kristi frälsningsverk i världen. Det handlar inte bara om den egna frälsningsprocessen utan man vill användas av Gud, även om det bara som en annan mystiker, Marie-Antoinette de Geuser (1889-1918), säger är som ett litet strå som läggs på elden. ”Mitt liv ger jag till Kristus för att han skall kunna använda det för att frälsa världen. Jag tillhör inte mig själv. Han får förfoga över mig efter eget behag”. När vi hör de orden tänker vi på bilden av Jungfru Maria. Elisabeth skriver: ”Att älska det är att efterfölja Maria, att som hon storligen prisa Herren allt under det att hennes själ i hänryckning uppsände sin bön till Herren. Din medelpunkt, o trogna Jungfru, var självförnekelsen, ty Jesus, Guds eviga återsken, döljer sig i utblottelsen. Det är alltid genom din ödmjukhet som din själ upphöjer honom”.

Genom ödmjukhet, utblottelse och självförnekelse ställer vi hela vårt liv till Guds förfogande för att han i kärlekens härd skall kunna rena, helga och frälsa världen. Då lever vi i Kyrkans hjärta, även om vi utåt sett kanske inte åstadkommer så mycket. Det är detta fördolda liv som en person som Elisabeth av Treenigheten verkligen levde i ett litet kloster i Frankrike utan att utåt sett göra så mycket mer än att skriva en massa brev. Ibland blir man förundrad över hur mycket tid karmelitnunnorna har att skriva brev. I Glumslöv fanns en syster, Maria av Jesus, som skrev massor med brev, speciellt kring jul. Många vördar dem som relikier. Det var inga märkvärdigheter. Även om Elisabeth aldrig hade skrivit ett enda brev kunde hennes liv bära

frukt. Det är mycket viktigt att vi hjälper människor att förstå hur man skall tillbringa sitt liv, när man inte orkar göra någonting, för människor blir äldre och äldre, sjukare och sjukare, svagare och svagare, men kan hållas vid liv längre och längre om inte eutanasin gör slut också på det. Det var profetiska ord när Johannes Paulus II ofta sade till de orkeslösa och svaga, att de skulle ge honom sitt lidande och inte låta det gå förlorat. De skulle infoga lidandet i Kristi lidande för världens frälsning. Det behöver inte vara ett stort lidande. Vi kanske har ont någonstans eller känner oss påhoppade på jobbet. Det finns mycket lidande när människor lever tillsammans. Ibland tycks livsvisdomen hur vi skall leva tillsammans ha gått förlorad. Redan barnen bollas hit och dit och vet inte riktigt var de hör hemma. Det är mycket instabilitet i mänskliga relationer i vår tid. Människor har mycket svårt att bygga upp de djupare, livslånga relationerna. Man klarar inte riktigt av det. Vi är skapade för att hjälpa varandra, men ibland verkar det som om vi mer stjälper varandra. Därför behöver vi verkligen hitta tillbaka till den djupa, inre frid, som vi bär inom oss.

Vi kan hjälpa människor att förstå att de är Guds tempel, att de är bebodda av Gud, att de kan finna sin glädje, styrka och kraft där och sedan försöka förmedla det oavsett vilken form av liv de har. Därför är det så viktigt att vi blir kvar i Gud. Det måste vi komma ihåg, även om vi glömmer allt annat vi hör i föredragen. Lyckligtvis glömmer vi det mesta vi hör och det är en del av Guds barmhärtighet. Men vissa människor har en tendens att komma ihåg allt. För trettio år sedan var det en präst som var ovänlig mot dem, och därför vill de aldrig gå i kyrkan mer. Folk kan haka upp sig så mycket på vissa saker. Man glömmer det viktiga men kommer ihåg det oviktiga. Därför behöver vi självförglömmelsen. Vi får glömma bort det som har sårat oss och komma ihåg det som har stärkt oss och hjälpt oss, inte haka upp oss om folk är ovänliga mot oss på morgonen. Då har de antagligen ont i magen. De har inte planerat hela natten att säga något ovänligt, men vi kan ibland få för oss det.

Sedan finns det människor som älskar att ge nålstyggn. Men då kanske vi behöver just det. Det kan låta lite cyniskt. Johannes av Korset säger något som kan låta cyniskt, men som också kan vara mycket befriande. Vi skall betrakta alla andra människor som lever i klostret som hantverkare som Gud har satt där för att hyvla av oss. Han säger något som låter ännu mer cyniskt: att vi skall törsta efter att bli föraktade. Blir vi föraktade eller hånade är det inte hela världen. När man åker tåg och har prästkrage kan det locka fram det bästa hos människor, speciellt hos dem som är berusade. De vill alltid öppna sig och tala om Gud. Faktiskt har jag varit med om annat också, t.ex. i mötet med skolklasser där man triggar varandra. Ser de en präst börjar de tala nedsättande om den kristna tron. Det är skrämmande att se en slags masspsykos. Någon säger något lite nedsättande och sedan drivs tempot upp. Om Jesus blev föraktad och spottad på, måste vi också tåla det och tro att det kan göra oss ännu mer lika honom. Det är inte lätt att verkligen stå i Jesu närhet, men det är en stor glädje och en stor skatt. Det vore konstigt om vi inte fick erfara något av lidande, förakt och hån, om han fick göra det.

Vi ber samma bön som vi började med, en bön som kan hjälpa oss att verkligen bli kvar i lyssnande hörsamhet hos Jesus.

Käre Herre, var snäll att ta ifrån mig oro och ångest för vad jag skall göra. Låt mig få sitta vid dina fötter och lyssna till ditt ord. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Föredrag III

Vi börjar åter med en bön av den heliga Maria Elisabeth.

Min älskade Herre, jag ber inte att få se stigen. Jag vill bara hålla mig fast vid din hand i mörkret, i ångesten och rädslan. Jag sluter mina ögon, så att du får erfara den stora förtröstan jag har till dig, min själs Brudgum. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Vi kommer nu in på den tredje aspekten i dessa två Elisabeths förhållande till Gud. Det handlar om den direkta, personliga Jesusrelationen, det som man i Bibeln och i mystiken talar om som brudmystik. Vi möter brudmystiken redan i Höga Visan, där Israel ser sig som Herrens brud. I den kristna traditionen har man tagit över synen att Kyrkan är Kristi brud, inte minst hos Paulus. Eftersom vi tillhör Kyrkan är Kristus också vår Brudgum. Vi har ett djupt, förtroligt förhållande till Kristus. Fäderna brukar säga, att det finns tre nivåer i brudförhållandet. Det är Kyrkan, själen och Jungfru Maria som urbilden för Kyrkan och som modellen för den kristna människan. Det språket är lite svårt i vår tid och undviks därför ibland. I grund och botten är det något evigt gällande och ständigt förekommande att vår relation till Jesus Kristus är så djup, förvandlande och långtgående, att vi kan likna relationen vid förhållandet mellan brud och brudgum. Vi kan sammanfatta ännu mer och säga att vi lever i en ständig Du-relation till Jesus. Vi speglar oss ständigt i honom och låter hans blick vila på oss. Vårt hjärta slår i takt med hans hjärta. Vi kan uttrycka brudrelationen på många olika sätt. Vi behöver brudmystiken för att vår bön och vårt kristna liv skall präglas av den personliga Kristusrelationen.

Moder Elisabeth brevväxlade med många goda protestanter. En av dem var Harald Schiller, skribent i Sydsvenska Dagbladet. Moder Elisabeth tog upp en aspekt, som vi ofta får höra från våra vänner i de protestantiska samfunden, att vi katoliker alltid måste gå genom helgonen för att komma till Gud. Ännu i dag får man ofta höra invändningen att vi inte får tala direkt till Gud utan alltid måste gå en omväg genom ett helgon. Elisabeth skriver så här: "Ni säger att ni inte skulle vilja vara katolik, för då kan man inte tala direkt till Gud. Det förvånar mig verkligen. Ända sedan min barndom har jag alltid talat med Gud och mina samtal med Gud avbryts inte, även om jag talar med människor". Här slår hon huvudet på spiken. Som döpta tillhör vi Kristus på ett så djupt plan att vi alltid kan tala till honom, relatera till honom, även när vi talar med människor. De stör oss inte i vår Kristusrelation. Många protestanter har en föreställning att helgonen tar ifrån oss något av den direkta Jesusrelationen. Men det är tvärtom. Helgonen hjälper oss. Det har lite att göra med det sakramentala synsättet - som kan vara lite svårt att förstå om man är uppvuxen i en strikt protestantisk miljö - som innebär att hela tillvaron har en sakramental funktion. Den människa jag möter och ser på pekar på Jesus, och naturligtvis gäller det helgonen i ännu större grad, eftersom de har blivit omformade i Jesus. Helgonen tar inte ifrån oss något av den direkta Jesusrelationen utan de understöder, hjälper och fördjupar den. Sakramenten bottenar i det vi kallar allmän sakramentalitet, som innebär att hela skapelsen är genomskinlig för Skaparen och att vi överallt ser hans spår. När Gud blir människa i Jesus Kristus blir det ännu tydligare. I Kyrkans liv pekar allt på Jesus.

Den heliga Maria Elisabeth hjälper en god vän att försöka förstå innebörden av den allmänna sakramentaliteten. Våra vänner i andra kyrkor och samfund har ofta inte riktigt förstått att vi visst får tala direkt med Jesus. Vi får göra det hela tiden. Samtalet med Jesus pågår även när

vi talar med andra människor. Vi försöker se Jesus i dem och förmedla Jesus till varandra. Sedan måste vi naturligtvis ta till oss något av deras kritik. Kanske vi inte riktigt har tydliggjort att vi som kristna, som döpta, lever i en ständig relation till Jesus och att vi verkligen upprätthåller den förtroliga Du-relationen till honom. Vi är kallade att se på hela vårt liv som ett liv i gemenskap med Jesus Kristus.

Vi blir kvar i bönen Du-relation, även när vi sysslar med annat. Det är inte alltid så lätt för oss, men från Guds sida är det en ständig relation. Vi är kallade till ständig bön. Vi kan reagera på olika sätt när vi hör detta. Vi kan tycka att det låter jobbigt och tro att vi alltid måste rabbla böner. Eller vi kan tycka att det är underbart att Jesus hela tiden ser på oss. Det är han som håller bönen vid liv genom Anden. Här reagerar vi lite olika. I bönen är vi två stycken. Hänger det bara på oss, är det fattigt, skröpligt och bräckligt. Men eftersom det är Gud själv som talar till oss i sin Son och genom Anden kan och skall det vara en ständig relation, som vi mer och mer kan växa in i.

Vi får inte se på våra samtal med människor bara som störningsmoment. Egentligen skall samtalet vara en påminnelse om att Jesus återspeglas i den människa jag talar med. Det behöver inte vara ett avbrott i min relation till Jesus. Då fördjupas också min relation, om jag ser något av Jesus i min nästa. Jesus bedömer oss efter om vi ser honom i vår nästa. Har jag känt igen honom i den hungrige, den nakna, den besvärlige som går mig på nerverna eller i konkurrenten på arbetsplatsen? Har jag avskrivit någon? Kanske det just är den människa jag avskrivit som kunde hjälpa mig att komma Gud närmare. Det är inte lätt att leva så, men det är så helgonen levde.

Helgonens relation till Jesus, den direkta relation, som man i traditionen jämför med brudens och brudgummens förhållande, skall vara ständig. Från Brudgummens sida är relationen ständig. Vi kan växa in i denna relation, även om den är några nummer för stor. Vi lever här på jorden för att vi skall växa och utveckla oss. Ibland är det under den sista delen av vårt liv som vi får tid till det och förstår hur viktigt det är. Ålderdomen är därför den mest välsignade av våra perioder här på jorden. Det kan bli den allra djupaste och bästa tiden av vårt liv, när så många andra bekymmer lämnas åt sidan. Det kan dock vara andra bekymmer. Hälsan fungerar kanske inte och inte heller hörseln och synen. Men hjärtat, längtan efter Gud kan förstärkas och bli tydligare. Därför har man alltid i traditionen betonat hur viktig denna livsfas är. I vår kultur anses det dock vara lite fult att vara gammal. Det finns mycket man kan piffa upp ålderdomen med som golfresor och ansiktslyftningar. Det är lite tragik i det, för då kanske man undgår det djupare mötet med Herren. Om man inte tidigare under livet har ägnat Herren någon tanke, är chansen stor att man inte gör det då heller. Det finns en kontinuitet i vårt liv. Har livet tidigare bara varit shopping, golf, bridge och bowling är det inte så troligt att vi plötsligt åker på reträtter och kommer på gudstjänster. Men det finns inte bara kontinuitet i livet utan lyckligtvis också omvändelse. Det är därför Du-relationen till Jesus Kristus är så väsentlig, att vara medveten om att vi alltid lever i direkt relation till honom. Han ser ständigt på oss med kärlek och omsorg. Han talar ständigt till det djupaste inom oss. Även om han är tyst, även om vi inte hör hans röst, finns den sakta susningen, den djupa kontakten.

Både Elisabeth av Treenigheten och Moder Elisabeth ser att eukaristin är ett privilegierat uttryck för mötet med den levande Herren. Maria Elisabeth gjorde ett besök i Bryssel, där hon innan hon blev katolik skulle delta i en sakramentsprocession med sina katolska väninnor. Som den ärliga människa hon var, sade hon att hon inte kunde böja knä, för hon visste inte

riktigt vad det här var. Hon visste att det var något andligt och fint, och därför gömde hon sig lite bakom katedralporten för att man inte skulle se att hon inte föll på knä. Men då sakramentet närmade sig måste hon falla på knä. Mötet med den levande Herren i eukaristin blev så överväldigande att hon helt enkelt måste falla på knä. Då förstod hon sambandet med det hon varit med om i Svenska kyrkan. Hon lär faktiskt bara en enda gång ha gått till nattvarden i Svenska kyrkan. Det är ganska märkligt, men på den tiden var det faktiskt så, att många goda, fromma protestanter bara gick till nattvarden när de konfirmerades. Det var så sällan nattvardsgång. Hon ser en kontinuitet tillbaka och skriver: ”Jag läste Joh. 6: 51-52, och jag trodde på vår Herres reella närvaro i den heliga hostian ... Jag var så överväldigad och kände mig så ovärdig, att jag bad om att bli lämnad ensam resten av dagen, så att jag fick gråta och be till vår Herre”. Hennes nattvardsgång i Svenska kyrkan var överväldigande. Hon trodde redan då helt och fullt på att Herren var närvarande. Det finns en kontinuitet i hennes tro från det ögonblicket till dess hon överväldigades av Kristi närvaro i Bryssel. Därför blev eukaristin så viktig för henne i hennes liv i klostret, både mässan och den sakramental tillbedjan. Eukaristin är det djupaste och mest omvälvande mötet med Jesu person.

Mötet i eukaristin måste sedan smitta av sig på resten av tillvaron, så att den kontakt, den relation, som där får sitt djupaste uttryck också präglar resten av verkligheten. Här talar Elisabeth av Treenigheten om att vi lever i en ständig kommunion. Allt det som sker är ett slags sakrament för mötet med Jesus. Det tar tid att komma in i det sakramental synsättet. Ett bra medel är att tänka efter, när jag känner mig längst bort från Jesus och erfar honom minst i mitt liv. Det är ofta där något av nyckeln ligger. Vår största svaghet kan ibland öppna vägen till en djupare förståelse. Vad är det i mitt liv, där jag tycker att Gud är mest fjärran? Är det när jag spelar bridge? Det är en del av Guds pedagogik att han vill att vi skall söka honom där vi har svårast att finna honom. Är det i mitt arbete, när jag städar eller när jag är arg? Det är bra att tänka efter var jag behöver Jesus mest och var han skulle kunna komma in och förändra och fördjupa mitt liv. Moder Maria Elisabeth nämner att hon har förtröstan, även i mörkret, i ångesten och rädslan. När vi känner oss övergivna, blir svikna av människor och blir orättvist behandlade, skulle vi behöva Jesus väldigt väl. Men vi glömmar ofta bort det eller tänker inte på det. Så småningom kan vi evangelisera vår vardag och upptäcka att Jesus är med oss också här. Om vi hör en tråkig predikan, är det för att vi skall sjunka ner i Jesus. Om grannen spelar hårdrock mitt i natten, är det för att vi skall vaka med Jesus.

Så småningom kan vi upptäcka att allt kan bli ett sakrament som påminner oss om Jesu närvaro. Ett av de största undren är att också vår synd kan bli en påminnelse om honom. Det ser vi i bikten. Där kommer vi med vår synd, svaghet och brist för att Jesus just där vill möta oss som den förlåtande och helande Herren. Då blir det nåd i efterskott. Vi kan dock aldrig till fullo förstå vad det innebär att Jesus är Herre över allt och att det som är ont kan förvandlas, helas och binda oss ännu mer till honom. Hans förlåtelse binder oss till honom. Att det är så kan vi märka om vi haft en konflikt med en människa. Om vi kommer fram till förlåtelse och försoning, kommer vi varandra ofta närmare än om vi bara suttit och skvallrat vid en kopp kaffe. Det kan ibland föra oss närmare Kristus, när vi har kunnat ta itu med de svåra mänskliga relationerna. Men det är inte lätt. Därför behöver vi ständigt Jesus som vår Brudgum. Även om vi har svårt med terminologin är det viktigt att inse, att vi har denna djupa relation till honom.

Elisabeth av Treenigheten har skrivit en lång dikt som hon kallar att vara Kristi brud. Det faller sig naturligare för en karmelitsyster som lever ett avskilt liv i klausur att använda den

terminologin. Hon har ändå en hel del att säga som kan vara även andra till hjälp. Hon säger: ”Att vara brud det är att ha alla rättigheter till hans hjärta. Det är två hjärtan enigt sammanslutna för hela livet. Det är att alltid leva tillsammans”. Satsen ”att alltid leva tillsammans” är mycket viktig att ta till sig. Som döpta lever vi alltid tillsammans med Jesus. Vi är lemmar i hans kropp. Vi är infogade i hans mysterium. Vi är otänkbara utan honom. Ingenting i vårt liv är avskilt från honom. Det upplevde helgonen så omvälvande. Det gör att Teresa av Avila kunde säga ”Jag är världens största synderska”, eftersom hon, även när hon var svag, erfor att Jesus är med.

Det tragiska med synden är att vi drar med oss Jesus ner i smutsen genom vår synd. Det har våra belackare ibland förstått bättre än vi. När man kritiserar kyrkan, med eller utan rätt, är det för att någon av oss inte har motsvarat den bild man har av vad en Jesu lärjunge skall göra. Därför har vi nytta av kritiken, även om den kan vara överdriven, aggressiv och orättvis, för den påminner oss om att vi som tillhör Kristus skall visa Kristi ansikte för världen. Vi skall i våra handlingar ge Jesu kärlek vidare. Gör vi inte det, blir människor besvikna. Ibland säger jag till icke-kristna som kritiserar oss, att de förväntar sig av oss att vi skall ge dem Jesus och det är vi tacksamma för. De har hunnit en bit på vägen och förstått vad vi borde vara. Vi är ledsna att göra dem besvikna, eftersom vi är svaga och syndiga. Det är bara Jesus själv som kan återspegla hela den fulla verkligheten, men vi är alla kallade att ge vår lilla gnista, vår lilla droppe av Kristusverkligheten till världen. Gör vi inte det, blir man besviken och kritiserar oss. På ett sätt är det bra att de kritiserar oss, för det kan påminna oss om att om vi tillhör Kristus är vi också kallade att ge Kristus till världen genom vårt sätt att leva, tala och handla. Gör vi inte det blir man besviken och känner sig sviken. Vi får alltid leva tillsammans med Jesus och ge honom vidare.

Elisabeth av Treenigheten fortsätter: ”Det är att i allt finna vila i honom och låta honom finna vila från allt i vår själ”. Den ömsesidiga relationen innebär att vi alltid finner vår kraft och vår vila i Jesus. Han finns alltid i oss för att ge oss sin kraft och sin vila. Hon fortsätter: ”Det är att inte kunna något annat än att älska, älska medan man tillber, älska medan man sonar, älska medan man ber om något, medan man glömmer sig själv, att alltid älska i alla dess skepnader”. Den direkta Jesusrelation pågår ständigt. Så småningom kan vi upptäcka att vi inte alltid kan uppleva Jesusrelationen och det kan vi inte förvänta oss. Vi kan inte alltid erfara eller tänka på den. Men från Jesu sida är det en ständig relation.

Jesus håller oss ständigt i sin hand, och vi kan bara förtrösta på att det är så, också när mörkret, ångesten och rädslan kommer in. Vår relation till Jesus prövas, i det som mystikerna kallar själens dunkla natt, när vi inte känner något utan bara upplever tomhet och tycker att det är tråkigt att gå i mässan och be. Det är långtråkigt att gå i mässan, hör man ofta barn och ungdomar säga. Men det skall vara långtråkigt! Det är ingen underhållningsindustri. Om man ibland erfar mässan som tråkig, är det bra, för vi är ju där för Jesu skull och inte för att vi skall underhållas. I vår tid är man rädd för att ha det tråkigt. Tidigare var man rädd för helvetet. Man är ofta rädd för något. Man är rädd för att bli gammal och för döden. Man är rädd för konflikter och rädd för att det kommer för många till Sverige. Jesus vill möta oss i det som vi är rädda för och ta från oss och befria oss från ångesten.

Det innebär att vi ibland måste prövas. Som i varje relation prövas kärleken. Tyvärr har folk i vår tid ofta inte någon motståndskraft utan tror att det alltid skall vara frid och fröjd. Man har gift sig med en drömprins eller en drömprinsessa, och så visar det sig att det är en vanlig, trist

människa. Då är det inte så roligt längre. Att härda ut kan vara svårt, eftersom man tror att det alltid skall vara underbart och fint. Att hjälpa människor att stå ut med det tråkiga och trista är en barmhärtighetsgärning. Konvertiter har under den första förälskelsen ofta upplevt att det alltid är roligt att gå i kyrkan och att församlingen är underbar. Man talar ibland om novissjuka eller konvertitsjuka som är besläktade åkommor. Det tillhör Guds pedagogik att det i början är underbart. I början av ett äktenskap eller ett klosterliv är det ofta en mycket känslomättad och underbar tid, som man också behöver. Så småningom tonar det bort och blir lite tråkigt och alldagligt. Predikningarna och psalmsången var tidigare något underbart. Men efter ett tag tycker man att prästen står och tragglar och psalmerna har man hört tusen gånger. De underbara församlingsmedlemmarna är ungefär lika småaktiga som överallt annars. Livet i kyrkan förlorar sin lyster och skönhet. När man kommer till klostret, kommer den svåra tiden, när det börjar bli allvar, när kärleken kallnar, känslorna tonar bort och det verkliga gäller.

Många har i vår tid inte riktigt förstått att det är så. En av de stora svårigheterna i vår tid är att vi hela tiden underhålls med så mycket. Vi söker alltid avledning. Vi sitter ofta inför en skärm där det händer något spännande. Vi har helt enkelt inte lärt oss att livet inte alltid kan vara fyllt av intryck och känslomässiga upplevelser, utan att livet ibland behöver gå ner i varv och att det är just då vi kan upptäcka djupet. I det andliga livet måste vi lära oss det. Det kan vara mycket svårt att gå in i den här perioden av avskalat, kärvt, strävt lidande, då ingenting riktigt talar till oss. Mässan, det som vi tidigare såg som det underbara som mättade oss helt, lämnar oss mer oberörda. Att öppna Bibeln tar emot. Då tar vi hellre Svensk Damtidning eller Fantomen istället för tidegården. Det är mycket lätt att fly in i distraktioner som skingrar tråkigheterna för ett ögonblick. Men vi kan inte hela tiden distraheras, utan vi måste acceptera att livet, också det andliga livet, kan gå på tomgång och då fördjupas något i oss. Öknen är Bibelns sätt att tala om tomgång. Israels folk måste ut i öknen. Till och med Jesus måste gå in i öknen 40 dagar för att visa oss att vi är kallade att gå in i torkan och tråkigheten. Det har blivit svårare i vår tid, eftersom vår tid är specialist på att hitta på olika former av underhållning och distraktion. Vi behöver bli tömda på sinnesintryck, känslor, erfarenheter, upplevelser för att möta Gud i hans fulla verklighet, den korsfäste Herren.

Därför säger också Elisabeth: ”att vara brud är att ständigt fästa blicken på honom och bli varse minsta tecken, minsta önskan. Det är att träda in i allt det som gör honom lycklig, att dela allt som gör honom ledsen. Det är att bli fruktbar, att frälsa tillsammans med honom, att föda själarna till nådens liv”. Då går det upp för oss att, när vi går in i medlidandet med den lidande Kristus, som vi då ofta upplever som tomhet och tråkighet, får vi – här använder hon ett uttryck som gör att det nästan svindlar för vår tanke – frälsa tillsammans med honom. Vi får föda själarna till nådens liv. Vi får hjälpa Jesus att bära korset för världens räddning. Vi får liksom Maria stå vid Jesu sida vid korset, och som Simon av Kyrene hjälpa Jesus att bära korset. Vi blir inte bara åskådare, utan vi blir medaktörer. Ibland är det här accentskillnader mellan det typiskt katolska och det typiskt protestantiska synsättet. Många goda protestanter kan ta till sig att vi är så djupt förenade med Jesus Kristus att vi får hjälpa honom att bära korset. Han är Frälsaren. Han är den som räddar oss. Men vi får stå vid hans sida och delta i hans mysterium. Vi är så djupt förenade med honom att han vill frälsa genom och med oss. Hela den apostoliska verksamheten bygger på att Kyrkan genom sitt apostolat får förmedla Kristi frälsande kärlek till världen på olika sätt. Genom dopet och konfirmationen är vi alla delaktiga i apostolatet. Det vigda ämbetet är det helt speciellt. Också Elisabeth av Treenigheten och Maria Elisabeth deltar i detta mysterium genom sin vigning. De är så djupt förenade som Kristi brud med Brudgummen, att de känner sig delaktiga i hans frälsningsverk.

Återigen är Jesus den ende som frälser, men han drar in oss i frälsningsverket. Det gör han ofta genom en erfarenhet av rening, tomhet, natt, mörker och ångest.

I detta sammanhang brukar jag hänvisa till något som också Elisabeth av Treenigheten tar upp: de sexton karmelitnunnornas martyrium i Compiègne. Under franska revolutionen blev sexton nunnor avrättade, något som flera författare har tagit upp, bl.a. Gertrud von Le Fort (1876-1971) i Tyskland och Georges Bernanos (1888-1948) i Frankrike. Dessa systrar fick ge sitt liv för Kristus. Martyriet är en verklighet också i dag i högsta grad. Det är en delaktighet i Kristi frälsande död för världens liv. Det är inte bara ett vittnesbörd om att vi ger vårt liv för Kristus utan vi får bli fruktbara för världens frälsning genom att ge vårt liv tillsammans med honom.

I operan om karmelitsystrarna, som visas ganska ofta i Sverige, skildras händelserna med historisk frihet. Man har uppfunnit en av systrarna, en liten novis som heter Blanche av Kristi dödsångest. En karmelitinna och en karmelitbroder får alltid ett tillnamn. Den här stackars novisen var mycket blyg och rädd för allting. Så kom förföljelsen. Alla systrarna var villiga att ta på sig lidandet, men novisen var för rädd och försvann. Till historien hör att redan innan förföljelsen började hade klostrets priorinna dött. Hon är ur bilden för en stark kvinna. Bibeln känner starka kvinnor som Rut, Ester och Maria. När priorinnan skulle dö blev hon plötsligt livrädd. Hela klostret ekade av hennes ångestfyllda skrik. Alla var mycket förvånade, för man förväntar sig inte av en priorinna, speciellt inte av en så stark kvinna, att hon skall få en så stark dödsångest. Ibland när man kommer till dödsbäddar kan människor som tidigare alltid har varit rädda vara hur lugna som helst. Denna priorinna hade verkligen gått igenom en dödsångest. Så kommer ögonblicket när systrarna skall avrättas. Det skildras hur de går upp till giljotinen och under tiden sjunger Salve Regina. Så blev det tystare och tystare. När alla systrarna hade avrättats hör man en späd, tyst liten stämma i folkhopen. Det är den rädda novisen, Blanche av Kristi dödsångest, som stämmer upp sången. Då har hon fått mod och kraft.

Författaren förklarar detta och säger att novisen hade fått byta död med priorinnan. Det är också en trosförklaring. Vi kan kanske byta död med varandra. I de heligas gemenskap har vi allt gemensamt. Den starka priorinnan hade i sin dödsångest tagit på sig den räddhågade novisens ångest, medan novisen fick ärva priorinnans mod och kraft. Något liknande kan man ibland möta. Människor som är varandra nära kan ibland dela varandras erfarenheter mycket djupt, inte minst i ett äktenskap eller i ett kloster.

Lidandet kan man uppleva på olika sätt. Det kan vara som andlig tomhet, öken, som martyrium eller som psykisk sjukdom. Ett av de värsta lidanden jag hört drabba någon var en syster som fick förföljelseidéer i ett kontemplativt kloster. I vår tid är det ganska vanligt att människor, också i en församling, får förföljelseidéer. Systemen fick för sig att alla systrarna ville beröva henne Gud. Man kan inte tänka sig något värre i ett slutet kloster än att få för sig att alla andra arbetar målmedvetet på att man skall förlora sin relation till Gud. Samtidigt sade provincialen, när han besökte klostret, att det djupaste samtalen han hade med någon av systrarna var med henne. Det kan finnas en frisk kärna bakom en mycket svår psykisk sjukdom. Det kan vi jämföra med mentalt handikappade som kan ha en mycket djup fromhet. Det pekar på att människans värdighet, människans gudsgemenskap, är oberoende av psykiska defekter och mänskliga svagheter. I Frankrike förbereds nu en helgonförklaring av Jacques Fesch, en polismördare. Naturligtvis var polisfacket inte så positivt inställt. Man

prövar detta fall, eftersom polismördaren genomgick en så djup omvändelse att sista delen av hans liv blev helgonlikt. Sådant hör man ibland. Jag hörde för en tid sedan om någon som hade mött en som var anklagad för folkmord. Också han hade omvänt sig. Människan har en oändlig frihet. Ingenting behöver hindra oss att komma Gud närmare, när vi omvänder oss till honom. Den djupa Du-relationen är så viktig att vårda.

Även en gammal människa som har blivit dement och förlorat många av sina själsförmögenheter kan ha kvar något av Du-relationen till Gud. Vi hade en gammal ordenssystem som hade glömt hela det svenska språket. Men hon kom ihåg ”Herre, förbarma dig” och ropade ibland de orden under mässan. Det sista ord man glömmer är ofta ordet mamma. Ibland kan människor på långvården ropa: mamma, mamma. På ett sätt är det hoppfullt. Här finns något som är kvar. Det kanske var det första ord man kunde säga och också det sista. Gud har vägar till oss människor som vi inte känner. Vår relation till Gud är så djup. Men vi måste också vårda den. Den personliga Kristus-relationen, Du-förhållandet, är något vi måste vårda, fördjupa och lägga oss vinn om. Därför avslutar vi med Maria Elisabeths bön.

Min älskade Herre, jag ber inte att få se stigen. Jag vill bara hålla mig fast vid din hand i mörkret, i ångesten och rädslan. Och jag sluter mina ögon så att du får erfara den stora förtröstan jag har till dig, min själs Brudgum. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen

Föredrag IV

Vi börjar med en bön av den heliga Maria Elisabeth.

Kära Fader i himlen, visa mig vilken som är den rätta hjorden, den som du vill att alla skall tillhöra. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Vi har sett att Maria Elisabeth såg Sveriges omvändelse som mål för hela sitt liv. Hon såg hela sin livsgärning som ett sätt att verka för den fulla kristna enheten. Varför är det då så viktigt att Kyrkan verkligen till fullo är ett? Är det inte bra att det finns olika kyrkor där folk kan passa in? Nej, vi får tro att det är Guds vilja att vi skall bli ett, som Jesus själv säger. Ett av skälen är att Kyrkans stora uppgift är att bli en fulltonig lovprisning av Guds härlighet. Alla måste passa in i lovsångskören. Det måste finnas en grundläggande enhet i lovsången. Även de som kraxar som kråkor och som av någon anledning hamnar lite utanför måste vara med.

Här möts de bägge Elisabeth mycket tydligt. Maria Elisabeth ser mer på Kyrkans yttre gestalt, att det finns delar av kristenheten som ännu inte är till fullo förenade och ett, medan Elisabeth av Treenigheten mer ser på den inre aspekten, att alla som tillhör Kristus måste omformas, så att hela deras liv kan bli en lovprisning av Guds härlighet. I den gamla katekesen frågade man varför Gud skapade världen. Det var för att den skulle förkunna Guds härlighet, för att förhärliga Gud. Det är ett motiv som lite har hamnat i bakgrunden, när det gäller vårt sätt att se på det kristna livet.

Vi är, som Elisabeth av Treenigheten säger, förutbestämda, predestinerade till Guds härlighet. Därför säger man ibland att Elisabeth av Treenigheten är det katolska svaret till Calvin. Gud har förutbestämt oss när han skapar oss, för att vi skall nå fram till att en gång lovprisa honom i all evighet. Då måste vi börja öva oss här på jorden, och det gör vi när vi firar mässa och liturgi. Egentligen skall hela vårt liv vara en liturgi till Guds ära. Allt det vi gör, säger och

tänker skall förhålliga Gud. Det är viktigt att ha en förståelse av livet som en förberedelse för den eviga lovsången. Det är svårare när kristenheten är splittrad. Det blir så många onödiga konflikter, så mycket onödigt tjafs på vägen. Vi kan se en parallell mellan den enskilda personens kallelse och den kristna gemenskapens. Som katolska kristna tror vi, att den Katolska Kyrkan får förvalta det fulla frälsningsbudskapet och den fulla sanningen. Men så länge det finns några som är lite utanför är lovsången ännu inte helt fulltonig. Alla döpta är kallade att samfällt lovsjunga Gud.

De två helgonen belyser på olika sätt kallelsen till den fullkomliga enheten. I Moder Elisabeth ser vi ett spännande innehållsrikt liv. Ingen romanförfattare kunde ha skrivit något mer spännande. Hos Elisabeth av Treenigheten händer det inte så mycket på utsidan men däremot på insidan. Helgonen kompletterar varandra. Ibland behöver vi läsa något spännande, medryckande, där händelserna återspeglar Guds försyn. Då kan vi läsa om Maria Elisabeths liv. Ibland behöver vi korta, små intensiva stycken av andlig visdom, som vi möter i Elisabeth av Treenighetens skrifter.

På djupet vill de hjälpa oss att växa in i vår personliga kallelse att bli en lovprisning av Guds härlighet, *in Laudem Gloriam*. Maria Elisabeth betonar hela Kyrkans, hela gemenskapens kallelse att växa i enheten, så att lovsångskören kan bli samstämmig, medan Elisabeth av Treenigheten mer tänker på varje människas väg till att mer och mer gå upp i förhålligandet av Gud, tillbedjan av Gud.

Ibland frågar jag folk varför de går i mässan. Vissa säger att de vill bli uppbyggda, vara med i en gemenskap eller sjunga psalmer. Det är inte alla som tänker på att det främsta skälet är att vi är skyldiga Gud tillbedjan. Mässan är framför allt att förhålliga och tillbe Gud. Som skapade varelser, och ännu mer som Guds barn, är vi skyldiga Gud vår tillbedjan. Har vi den inställningen blir det också mycket lättare att fira liturgi. Då hakar vi inte upp oss på om psalmsången är släpig, om psalmerna faller oss i smaken, om predikan är spännande eller tråkig, om människor sitter tysta eller om det är barn som skriker, allt sådant som annars kan distrahera eller irritera oss. Det stora och underbara är då att jag får vara med att förhålliga Gud. Jag får ge Gud äran. ”Vi tackar dig för din stora härlighet” sjunger vi i Gloria. Vi får hjälpa människor att inse, att ”lilla jag”, som man säger på svenska, kan tillfoga något till lovsången. Även mitt kraxande, min bräckliga lilla varelse och jag som syndare är kallad att förhålliga Gud i all evighet. Jag får redan börja att öva mig i det i liturgin. Det är ett perspektiv som vi glömmer bort.

Ibland kommer invändningen att man inte behöver gå i mässan utan lika bra kan gå ut i skogen eller åka till Mall of Scandinavia. Man känner sig inte tillräckligt from för att gå i mässan, och då är det hyckleri att gå dit. Nej, mässan är till för alla, för goda och onda, för fromma och för ofromma. Det är viktigt att förstå att Gud har skapat mig som ett unikt mästerverk som i all evighet skall förhålliga honom. Redan här på jorden får jag ta ut lovsången i förskott. Det sker inte bara i liturgin utan också i vardagens liturgi, men jag behöver den söndagliga liturgin för att verkligen vara som fisken i vattnet, i det levande vattnet.

Här kan Elisabeth av Treenigheten hjälpa oss att förstå vår värdighet som kallade till lovsång. Hon säger: ”I förväg är vi utvalda för att vi skulle lovsjunga hans härlighet”. Missar vi det blir det en lucka i lovsångskören som ingen riktigt kan uppfylla. Det beror på att vi alla har ett unikt värde i Guds ögon. Om vi missar tåget är det något som fattas för Gud. Han sörjer över

vårt nej. Oftast säger man inte direkt nej, men man säger nja, nej inte just i dag. Så skjuter man upp mötet med Gud. De två helgonen kan på olika sätt hjälpa oss att se, hur vi i vårt vanliga liv kan leva till Guds ära och där finna vår fulla glädje och lycka i att få överlåta oss till Gud. Vi får förhålliga honom och, som helgonen säger, tröstar vi Jesu hjärta genom vår kärlek. Han är inte likgiltig till det. Han väntar och längtar efter vårt svar.

Vi kommer nu in på det budskap som man mest knyter till Elisabeth av Treenigheten. Hon har hjälpt många människor att få en djupare förståelse av Treenighetens mysterium. Man säger ibland att många kristna är mer judar och muslimer, eftersom de inte har tagit till sig Treenighetens mysterium. Wilfrid Stinissen har mycket bidragit till att popularisera Treenighetstron i Sverige, även i många andra kyrkor och samfund. Genom sina skrifter har han hjälpt människor att öppna sig mer för den allraheligaste Treenighetens mysterium. Också Maria Elisabeth hade denna förmåga. Det berättas att en av hennes älsklingspsalmer var *Viva, viva la santissima Trinità*.

Vi måste alla på ett personligt sätt upptäcka att Gud är en treenig Gud. Varje gång vi gör korstecknet bekänner vi oss till den treenige Guden. Här har Elisabeth av Treenighetens bön till Treenigheten för många människor bidragit till den djupare inlevelsen och förståelsen av att vi tillhör en treenig Gud. Det andra Vatikankonciliets syn på Kyrkan är präglad av tron på Treenigheten. Kyrkan är ett folk som är samlat av Fadern och Sonen och den Helige Ande. Treenigheten lyser fram i Kyrkans gemenskap. Liksom Gud i sig själv är en gemenskap, en treenig gemenskap, där Fadern och Sonen lever i ständig kärlek i Andens enhet, skall Kyrkan utstråla denna enhet i mångfald. Som människor skall vi genom vår inre enhet i tro, hopp och kärlek återspegla något av Guds innersta verklighet, att Gud i sig själv är både enhet och gemenskap. Det övergår vårt logiska tänkande. Det är bara genom uppenbarelsen vi kan veta att Gud är treenig. Därför måste Kyrkan på olika sätt vittna om den treenige Guden.

Moder Elisabeth anade att det är svårare för Kyrkan att vittna om Treenigheten innan alla kristna har blivit ett, också på det yttre planet. Den Katolska Kyrkan förvaltar enheten, inte minst genom enhetens ämbete. Kristna från olika samfund har mycket olika uppfattning om hur den framtida enheten kommer att se ut. Många som tillhör de reformatoriska kyrkorna säger ofta, att det kan inte vara någon organisatorisk enhet, medan man från vår sida och även i de österländska kyrkorna tror, att det måste vara någon synlig, yttre organisatorisk enhet.

Tron på den synliga enheten blev mycket tydlig under påvens besök i Sverige. För kristna från andra kyrkor och samfund var det egentligen ett implicit erkännande av påven som bärare av enhetens ämbete. Varför skulle man annars inbjuda honom när man firade eller kom ihåg att vi gick ifrån varandra? Många gav mig faktiskt rätt. Det betyder inte att man godtog hela den katolska synen på påvens primat och ofelbarhet. Men jag tror att många inom olika protestantiska samfund kunde se påven som en slags enhetssymbol som samfällt står för hela kristenheten i en global och medial värld. Det blev mycket tydligt i samband med påvens besök. Samtidigt väckte det också till liv några av de gamla antikatolska fördomarna. När påven hade firat mässan på Stadion delade man ut antikatolska pamfletter. När folk tog emot dem trodde de först att det var ett minne av påvens besök och blev mycket glada. Ibland kan också sådant väcka längtan efter djupare enhet.

Moder Maria Elisabeth påminner oss om att vi ständigt måste be för den fulla enheten, för Sveriges omvändelse, ja, för Rysslands omvändelse som Fatima påminner oss om, för hela världens omvändelse, så att världen blir Kyrka. Augustinus (354-430) talar om Kyrkan som

Mundus reconciliatus, den försonade världen. Det är Kyrkans uppgift att förmedla frälsningen till allt skapat.

Den inre aspekten kan Elisabeth av Treenigheten hjälpa oss att förstå. Vi kan inte omvända hela världen, även om vi gärna skulle vilja omvända världen till en god, fredlig, rättvis och helig värld. Men vi kan faktiskt låta oss själva omvändas med Guds hjälp. Helgonen visar oss att det är möjligt. Vi tror inte på något totalt syndafördärv, utan vi tror att frälsningen kan förvandla oss steg för steg. Det är mödosamt och det kan gå upp och ner, men vi tror att Gud i sin ofattbara barmhärtighet vill förvandla oss, så att vi kan bli en lovprisning av Guds härlighet. Genom dopet är vi redan med i lovsångskören. Under hela vårt liv går vi i en slags körskola. I början är det lite kraxande, men så småningom kan tonen bli klarare och klarare. Därför behöver vi Kyrkans liturgi, där vi verkligen till fullo får del i lovsången.

Mässan tar inte slut utan går över i mission. *Missa* blir *missio*. Vi sänds ut för att sprida evangeliet, för att förvandla och helga världen. Man säger något förenklat efter Andra Vatikankonciliet, att de som träder in i det gudsvigda livet helgar sig själva. Prästerna helgar församlingen och lekfolket helgar världen. Alla är delaktiga i det helgande verket. Den som arbetar på dagis helgar dagis. Den som arbetar som sopgubbe helgar soporna. Ingenting är utanför utan allt kan bli som en gudstjänst, en lovprisning av Guds härlighet. Vi är inte alltid medvetna om det, men helgonen kan hjälpa oss att se att vi behövs, att Gud har utvalt en liten fläck av världen som vi får helga genom att leva ett liv i ständig gemenskap med Jesus Kristus och sprida hans frälsande nåd och kärlek. Vi får smitta ner världen med helighetens bacill. Synden är en sjukdom som måste helas. Påven säger att Kyrkan är som ett fältsjukhus. Där rullas bårarna fram. Jag besökte en gång ett karmelitnunnekloster i Belgien. Då drog de för draperierna, så att man inte skulle se när bårarna och rullstolarna rullades in. Nästan alla var krymplingar, men sedan satt de där och strålade av glädje trots allt. Det är en vacker bild av Kyrkan. Vi skulle gärna vilja att vi svävade fram på molnen som i *Sound of music*, men vi får acceptera att vi är svaga, bräckliga människor, som kan användas av Gud.

Till sist skall vi gå igenom bönen till Treenigheten av Elisabeth av Treenigheten för att se hur hon förstod sin kallelse.

”O min Gud, Treenighet, jag tillber dig! Hjälp mig att glömma bort mig själv helt och hållet, så att jag kan slå mig till ro i dig, stilla och i frid, som om min själ redan befann sig i evigheten”. Vi inriktar oss först på att tillbe Gud. Det är Du som är viktig. Då försöker vi glömma bort oss själva, inte fastna i det egna analyserandet eller känna efter hur det känns, utan helt enkelt gå upp i tillbedjan. Då faller vi till ro i stillhet och frid och kan få en försmak av evigheten, där vi får se Gud sådan han är. Hon fortsätter: ”Låt ingenting rubba min frid, ingenting avlägsna mig från dig, o du min Oföränderlige, utan låt varje ögonblick föra mig allt längre och djupare in i ditt mysterium”. Vi behöver inte haka upp oss på alla problem och svårigheter, utan vi får helt enkelt se på Gud och tillbe honom. Varje ögonblick kan vi komma honom lite närmare. Vi släpper taget om oss själva. Vi låter händerna slappna av och håller dem öppna i stället för att gripa tag i tingen och pressa ut något som behagar oss.

Elisabeth fortsätter: ”Stilla min själ, gör den till din himmel, till din älskade boning och viloplats”. Vi är redan Guds boning genom dopet. Det är redan i gång. Gång på gång måste vi bli stilla och återvända till vår ursprungliga värdighet, komma ihåg att Gud vill finna en viloplats i oss. Vi får ständigt det levande vattnet av honom. Han vill också att vi ger honom en bägare vatten. Varje klunk vi tar av det levande vattnet hjälper oss att finna vila i Gud.

”Tillåt inte att jag någonsin lämnar dig ensam där, utan låt mig få vara där med hela mitt väsen, vaken i min tro, i tillbedjan och i överlåtelse åt din skapargärning”. Vi är alltid tillsammans med Gud. Han lever i oss. Han talar till oss genom det som sker. Vi kan egentligen inte lämna honom ensam. Ofta svävar vi ändå bort i tankarna, i känslorna. Mer och mer kan vi finna vår ständiga plats i honom, bli kvar i tro, tillbedjan och tacksägelse, tre ord som börjar på T. Vi kan överlåta oss åt honom tvärs igenom det som sker.

Elisabeth fortsätter: ”O min älskade Kristus, korsfäst för kärleks skull, jag skulle vilja vara en brud för ditt hjärta, jag skulle vilja överhopa dig med ära och älska dig”. Hela Kyrkan är Kristi brud. Varje lem i Kyrkan har samma djupa Du-relation till Kristus. Vi står ständigt inför honom i ständig dialog och relation. Men han är en korsfäst Herre och på något sätt får vi dela hans kors. Om vi tar på oss vårt kors hjälper vi honom att bära hans kors och vi hjälper honom att frälsa världen. På så sätt kan vi också förhärliga Gud genom att bära det oundvikliga lidande som faller på vår lott, en liten flisa av korset. Här kan vi tänka på Selma Lagerlöfs (1858-1940) fågel Rödbrost. Kristuslegenden berättar om den lilla grå fågeln som såg Frälsaren och greps av medlidande. En liten grå fågel kan inte göra så mycket, men den kan i alla fall dra ut en törntaggen ur törnekronan. Sedan dess har vi fått rödhaken, fågel Rödbrost.

Fågeln visade vad vi kan göra. Vi kan ta ut en törntaggen eller en liten flisa av korset och bära den. Vi har alla någon form av flisa som vi bär. Det kan vara barndomens traumata, misslyckanden, allt det som vi tycker är så tungt, men som vi får bära i gemenskap med Jesus. Det är bara han som kan frälsa världen genom sitt lidande. Flisan får jag bära, som Elisabeth säger, ”ända till jag dör av kärlek. Men jag känner min oförmåga, och därför ber jag dig, att ikläda mig dig själv, att förena min själ med varje rörelse i din själ, att låta mig drunkna i dig, att inta mig helt och hållet och att sätta dig själv i mitt ställe, så att mitt liv inte blir något annat än en utstrålning av ditt liv”.

Här talar Elisabeth om den mystiska omformningen, det som mystikerna kallar det andliga äktenskapet eller förmälningen. Vi är kallade att bli helt förvandlade i Kristus, så att han mer och mer blir allt i oss, så att vi inte lever i oss själva utan i honom. Ofta är det en långsam, långdragen historia. Jesus försöker hela tiden komma in i vårt liv och ta oss i besittning, så att vårt liv kan bli en utstrålning av hans liv. Vi kan då ge Jesus till världen, så att våra icke-troende nära och fiender kan se något av Jesus i oss. Det vi säger kan vittna om Jesus och det vi gör kan hjälpa dem att upptäcka honom. Det är så vi skulle vilja vara och leva. Samtidigt är det vår stora sorg att vi också kan dölja Jesus. Jesus arbetar målmedvetet på oss för att vi skall kunna utstråla honom. Ibland kan vi, utan att vi riktigt själva tänker det, förmedla något av Jesus. Ibland kan vi möta människor som vi inte alls trodde skulle kunna ge oss något av Jesus. Också oväntade munnar kan vittna om Jesus. Det är underbart när det går upp för oss att Jesus Kristus kan tala genom oss och genom andra, att hans gärningar kan förkroppsligas i det människor gör. Hans mysterium är större än vi tror.

Därför säger Elisabeth: ”Tag din boning i mig och bli där till Tillbedjare, Försonare och Frälsare”. Tillsammans med Sonen får vi tillbe Fadern. Tillsammans med Sonen får vi också delta i försoningens och frälsningens verk. Helgonen och mystikerna går ibland så långt att de säger, att Kristi brud blir jämbördig med Brudgummen. Johannes av Korset säger att i sin ofattbara barmhärtighet blir Jesus så förenad med bruden att hon blir jämbördig med honom.

Det måste vi tolka rätt. Vi människor förblir alltid skapade varelser, också helgonen. Men de kan ändå bli så förenade med Jesus att de på ett oförlikneligt sätt ger honom vidare.

Det ser vi mest av allt i Jungfru Maria, som redan i förväg fick ta emot frälsningens fullhet. Hon var befriad från allt vad synd heter. Därför har Maria en omistlig roll i enhetens verk. Mer och mer börjar man också i de reformatoriska kyrkorna upptäcka Maria. Förr fanns det en oförståelse som ibland gränsade till hat. Mer och mer hör jag sägas från kristna i andra kyrkor och samfund att de försummat Maria och glömt bort henne. De behöver henne. Det är mycket viktigt, eftersom det finns en aspekt av Jesu mysterium som vi bara kan förstå genom Jungfru Maria. Mänskligt uttryck hade Jesus bara ett mänskligt DNA, genom Maria. Det finns ett sätt att förstå Jesus som bara går genom Maria.

Vi är alla kallade att delta i omformningen av hela vårt väsen, så att vi mer och mer kan återspegla Jesus för världen och tillsammans med honom förhärliga Fadern. Elisabeth fortsätter: ”O eviga Ord, min Guds Ord, jag vill tillbringa hela mitt liv med att lyssna till dig. Jag vill bli idel öra för dig så att jag lär mig allt av dig”. Det är en vacker bild av människan att hon är idel öra. Det är som ett jättelikt öra som fångar upp varje ord från Jesus och förvandlas av det. Fadern har sagt allt han har att säga i Sonen. Här får vi veta allt vi behöver. Men vi måste ta emot det. Det måste bli kött och blod i oss. Vi måste lyssna, vara lyhörda och lydiga. Den hållningen förkroppsligas av Jungfru Maria. Vi blir idel öra. På franska använder Elisabeth ett ord som vi inte har på svenska. Hon säger att vi skall bli *enseignable*. Vi skall bli ”undervisningsbara”. Hela vårt väsen skall bli undervisat, upplärt av Jesus. Vi skall bli lärjungar, lärningar.

”Sedan när jag får gå igenom mörker, tomhet och oförmåga, vill jag fästa min blick på dig för alltid och förbli i ditt strålände ljus. O min älskade Stjärna, trollbind mig, så att jag aldrig mer kan lämna din strålkrets”. Mörkret, tomheten och oförmågan kommer alltid in i vårt liv. För vissa sker det mer påtagligt, för andra på ett ställföreträdande sätt. Vi är också kallade att med Jesus bära hela världens lidande. Då måste vi förbli kvar i Jesus ljus, klamra oss fast vid honom, även om mörkret tycks kompakt. Vi får inte ge upp hoppet, utan vi måste låta hans ljus leda oss genom mörkret, natten, öknen och utblottelsen. Hur mörkret än drabbar oss, måste vi komma ihåg att Jesus är med oss, eftersom han själv steg ner i vårt lidande, ja, steg ner i underjorden för att befria de fångna.

Elisabeth fortsätter: ”O förtärande Eld, kärlekens Ande, kom och intag mig, så att Ordet liksom blir kött än en gång i min själ”. Det måste vi förstå bildligt. Jesus är den fullkomliga inkarnationen och den har skett en gång för alla. Vi tror inte på en reinkarnation utan det räcker med en inkarnation. Jesu mysterium måste bli så verkligt i oss, så att vi helt går upp i honom och han i oss. Det är den Helige Andes verk att mejsla ut Kristi avbild i oss. Vi är som ett stenblock eller ett träblock. Den Helige Ande håller hela tiden på att med mejsel, sandpapper eller ibland med smekningar mejsla ut Kristi bild i oss, så att vi mer och mer liknar Jesus. Det är underbart när vi kan se på andra människor på det sättet. Vi kan också evangelisera varandra genom att se på varandra. Här tänker jag på en Josefsyster vi hade i Stockholm. Hon åkte ofta tunnelbana och sade att det var så fint på tunnelbanan med alla de underbara ungdomarna. Andra klagade på dem, men hon kunde se på dem så att den värste värsting smälte som is. Vi kan genom att se på människor locka fram något av Jesus i dem, kanske bara för ett ögonblick, men ändå.

Elisabeth fortsätter: "Låt mig få vara en annan mänsklighet för honom, där han på nytt kan låta hela sitt mysterium bli till verklighet". Hela Jesu mysterium spelas upp under vårt liv. Vi föds till denna värld. Vi går med Jesus och följer honom under hans barndom, ungdom, fördolda liv som arbetare i en verkstad och i hans förkunnelse. Alla mysterier i Jesu liv går vi igenom. Sedan kommer dödslidandet, döden och förhoppningsvis förhålligandet, himlen. Här på jorden får vi steg för steg leva oss in i hela Jesu mysterium. Allt vad vi vet om Jesus vet vi för vår frälsnings skull. Jesus har kommit som läkare för att hela den sårade mänskligheten, befria den från synden. Han vill befria oss från slaveriet under oss själva och hela och helga oss. Det verket pågår ständigt. Varje klunk vi får av det levande vattnet blir livgivande. Den som har gett någon en bägare vatten att dricka gör Jesu tjänst.

Elisabeth fortsätter: "Och du, o min Fader, böj dig ned över din ringa skapade varelse, se i henne inte något annat än din älskade Son, i vilken du har allt ditt behag". Vi glömmer ofta bort, att då Fadern ser på oss, ser han sin Son återspeglad i oss. Vi är söner i Sonen, som kyrkofäderna säger. Vi är så djupt förenade med Jesus att han mer och mer skall ta gestalt i oss. När Fadern ser på oss känner han igen något av sin Son i oss. Tänk om vi kunde se på varandra på det sättet istället för att reta oss på de små egenheterna. Faktiskt kan vi det i tro.

Det kan vara mycket jobbigt. Ofta har vi en människa i vår närhet som gör det extra jobbigt för oss. Att tacka Gud för det är gammal klostervisdom. Det kan finnas någon i klostret som man helst skulle vilja se på andra sidan Atlanten. Är det så i den egna familjen kan det vara lite jobbigt. I församlingen vimlar det av sådana människor. Det är viktigt att ändå inte ge upp, att evangelisera de jobbiga människorna genom att kärleksfullt se på dem fast man helst skulle vilja vända bort blicken. Då är det viktigt att komma ihåg, att när Fadern ser på oss ser han sin Son i oss. Han ser att vi är så djupt förenade med honom. Han ser slutresultatet, det vi är och skall bli, dit vi är på väg. Vi behöver unna människor tid att växa in i den fulla kostymen, Kristuskostymen. Ännu är vi inte riktigt där. Den är lite för stor och för vacker för oss, men vi måste också unna människor tid. Det gör alla föräldrar. De ser det bästa i sina barn. Naturligtvis tycker de att det är lite tråkigt när det inte går så bra, men det är en av faderskapets och moderskapets nådegåvor att man har lite lättare än andra att se den fulla verkligheten, Jesusverkligheten, i sina barn. För oss alla är det lätt att se något av Jesus i ett spädbarn.

Så slutar Elisabeth sin bön: "O mina 'Tre', mitt allt, min salighet, oändliga Ensamhet. Omätlighet där jag förlorar mig själv, såsom ett byte överlämnar jag mig åt dig. Dölj dig i mig, så att också jag blir dold i dig, i väntan på den dag, då jag i ditt ljus skall få skåda din storhets omätliga djup!" Först i härligheten skall vi få se Gud sådan han är. Frågan är om vi längtar efter det. Är det något som driver oss framåt att vi skall få se Gud sådan han är? Här ser vi bara i skuggor, i avbilder. Men om vi har en brinnande längtan och kärlek efter att få se Gud sådan han är, måste vi börja öva oss i att se avbilden. Augustinus säger att människan är ett slags spår av Treenigheten. *Vestigium quaecumque Trinitatis*. Varje människa är ett spår, för Gud skapar oss efter sin bild. Att se på människor gör oss nyfikna på att se urbilden. Varje människa kan ge oss en liten aning om Gud, vissa lite mer och andra lite mindre. Vissa skulle vi kanske helst slippa. Vågar vi tro, när vi ser oss själva i spegeln, att vi också kan återspegla något av Treenigheten? Det är nödvändigt att kunna acceptera att Gud har skapat mig till sin avbild, till ett mästerverk. Det är långtifrån färdigt, men det är igång. Vi måste hela tiden pendla mellan självförglömmelse och självacceptans. I vår kultur finns det tyvärr något av tanken att man inte är mycket värd, ingenting duger till och inte kan återspegla Treenigheten.

Jo, varje människa kan på ett unikt sätt ge oss en aning om Guds mysterium, i alla fall en liten glimt någon gång. Nåden finns mellan stigbygeln och marken, som Graham Greene (1904-1991) skriver i sina romaner. Ett litet ögonblick av öppenhet för Guds nåd kan förändra allt. Uttrycket går tillbaka till de medeltida torneringarna, när spetsen träffar hjärtat. Under bråkdelen av en sekund kan vi öppna oss för Gud. Att vara med om att det sker är ett av de största ögonblicken för en präst och andra vid dödsbäddar. Människor som har sagt nej till Gud kan plötsligt öppna sig. Också på ansiktet kan man ibland se att det kommer fram en dold skönhet. Det är viktigt att vi ser på varandra i det ljuset, att vi ser mer till det som Fadern ser i oss av sin godhet, skönhet och sanning, och att vi när vi ser oss själva i spegeln ser något speciellt för vi är verkligen unika. Tar jag inte vara på den nådegåvan, då kommer det alltid att fattas något i lovprisningen av Gud. Dessa två helgon har hjälpt oss på olika sätt att se detta. De kan komplettera varandra i sin olikhet. Det finns både ett plan av allmängiltighet och katolsk enhet och vidare en mångfald av karismer, personligheter och lovsångstoner. Att hålla balans mellan enhet och mångfald är Kyrkans stora uppgift att hitta.

Vi avslutar med Maria Elisabeths bön. *Fader i himlen. Visa mig vilken som är den rätta hjorden, den som du vill att alla skall tillhöra. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.*